

Justitiedepartementet

Angående betänkandet Särskilda provokativa åtgärder (SOU 2025:109)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Ekobrottsmyndighetens lämnar endast synpunkter på de förslag som berör myndighetens verksamhet.

Sammanfattning

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker

- förslaget till lagstiftning om särskilda provokativa åtgärder
- de generella kraven för att få använda särskilda provokativa åtgärder och kravet på brottslighetens allvar
- att åklagaren ska vara beslutsfattare
- att åtgärderna ska dokumenteras
- att tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten när det gäller provokativa åtgärder
- förslaget om fiktiva fordonsuppgifter men med tillägget att Ekobrottsmyndigheten bör omfattas av förslaget.

Ekobrottsmyndigheten instämmer i bedömningen om tillsyn och underrättelse men anser att frågan om eventuell reglering av provokatörens straffrättsliga ansvar bör övervägas ytterligare.

Möjligheten att använda provokativa åtgärder i en förundersökning är en viktig metod för att utreda och lagföra gärningspersoner för allvarlig ekonomisk brottslighet. Med förslaget blir gränserna för provokation tydligare och skapar ett bättre stöd för åklagare och utredare vid användandet av provokativa åtgärder. Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om lagstiftning på området.

3 Provokation

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att lagreglera utredningsmetoden särskilda provokativa åtgärder. Det är angeläget att skapa en tydlighet och en förutsägbarhet för de som beslutar om och genomför provokativa åtgärder.

3.13.3 Generella krav för att få använda särskilda provokativa åtgärder

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att särskilda provokativa åtgärder får användas när det föreligger synnerliga skäl samt att behovs- och proportionalitetsprinciperna ska beaktas.

Vidare tillstyrker Ekobrottsmyndigheten att tillstånd inte ska få meddelas om det innebär en risk för någons liv och hälsa. Det är angeläget att åtgärderna kan förväntas leda en utredning framåt och att åtgärder inte innebär en risk att personer utsätts för fara.

3.13.4 Brottslighetens allvar och mot vem särskilda provokativa åtgärder får användas
Ekobrottsmyndigheten ser positivt på förslagen. Det är angeläget att det blir tydligt vilka brott, straffvärden och misstankegrader som ska föreligga för att provokativa åtgärder ska få användas.

3.13.5 Särskilda provokativa åtgärder genom delning av fiktiva barnpornografiska bilder
Förslaget rör brottslighet som inte förekommer i Ekobrottsmyndighets brottskatalog. Myndigheten noterar dock att förslaget på flera sätt avviker från nu gällande principer för provokativa åtgärder och att det väcker frågor av principiell, etisk och praktisk karaktär som bör övervägas mer ingående i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

3.13.6 Tillstånd och verkställighet

Ekobrottsmyndigheten välkomnar förslaget att åklagaren ska fatta beslutet. Det är angeläget att beslut om provokativa åtgärder fattas inom ramen för en förundersökning och så nära den operativa verksamheten som möjligt.

3.13.7 Dokumentation

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag om dokumentation när provokativa åtgärder har använts. Det är angeläget att beslut, underlaget till beslut, hur åtgärden har vidtagits samt resultaten av åtgärden dokumenteras och frågan om provokation antecknas i förundersökningsprotokollet. Det ökar tydligheten för åtgärderna, myndighetens tillsyn och misstänkta rätt till insyn i en förundersökning.

3.13.8 Tillsyn och underrättelse

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens bedömning att det inte finns skäl att införa regler om tillsyn över användningen av metoden eller underrättelse i efterhand till den som har varit utsatt för en provokation. Tillsynen bör, som utredningen föreslår, ske inom ramen för den allmänna tillsynen av de brottsbekämpande myndigheterna.

3.14 Provokatörens straffrättsliga ansvar

Ekobrottsmyndigheten delar i och för sig utredningens bedömning att den eller de som genomför särskilda provokativa åtgärder, som kan leda till att någon begår ett brott, som utgångspunkt inte kan åläggas något straffrättsligt ansvar om åtgärderna är förenliga med gällande rätt. Myndigheten anser dock att frågan om en eventuell författningsreglering av provokatörens ansvar bör övervägas ytterligare.

3.15 Den provocerades straffrättsliga ansvar

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens bedömning att den provocerades straffrättsliga ansvar ska bedömas av domstol.

3.16 Åtal för ett framprovocerat brott

Ekobrottsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning att åklagaren inte ska väcka åtal i enlighet med 20 kap. 6 § rättegångsbalken om någon har provocerats att begå ett brott och

ett åtal skulle innebära en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen samt artikel 6 i Europakonventionen.

3.17 Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag om att tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten för uppgifter som rör särskilda provocativa åtgärder. Det är angeläget att uppgifter om provokation inte omfattas av meddelarfriheten då ett offentliggörande kan skada en förundersökning samt innebära en risk för någons liv och hälsa.

4 Fordon med fiktiva uppgifter

Ekobrottsmyndigheten är positiv till förslaget om fiktiva fordonsuppgifter och tillstyrker det. Det får anses angeläget att de brottsbekämpande myndigheterna ska kunna använda fordon utan att fordonen kan kopplas till myndigheterna. Därigenom får de brottsbekämpande myndigheterna fler verktyg och bättre förutsättningar att utreda och förhindra grov brottslighet.

Förslaget innebär att en fiktiv fordonsuppgift endast får avse ett fordon som används i Polismyndighetens, Säkerhetspolisens eller Tullverkets verksamhet. Således träffar förslaget inte fordon som används i Ekobrottsmyndighetens spaningsverksamhet. Behov av att använda fiktiva fordonsuppgifter finns även i den polisiära spaningsverksamhet som bedrivs med Ekobrottsmyndighetens fordon och myndigheten bör därför omfattas av författningsförslaget.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. I den slutliga handläggningen har stabschefen Ann Lemne och tf rättschefen Karin Mostad deltagit. I beredningen av ärendet har också tf rättschef Karin Mostad, vice överåklagaren Ted Murelius och vice chefsåklagaren Pontus Melander deltagit. Verksjuristen Oscar Strömblad har varit föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
ju.L4@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se